

Львівський національний університет імені Івана Франка
Кафедра економіки підприємства

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Перший проректор

проф. Височанський В.С.

“ _____ ” _____ 20__ р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Управління витратами

(шифр і назва навчальної дисципліни)

галузь знань _____ **07 – «Управління та адміністрування»** _____

(шифр і назва галузі знань)

спеціальність _____ **076 – «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»** _____

(шифр і назва напрямку підготовки)

факультет _____ **Економічний** _____

(назва факультету)

Львів – 2019 рік

Робоча програма навчальної дисципліни "Управління витратами" для студентів денної та заочної форм навчання галузі знань 07 – «Управління та адміністрування» зі спеціальності 076 – «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». Львів, 2019. 17 с.

Розробник: **Косович Богданна Іванівна**, доцент кафедри економіки підприємства, кандидат економічних наук, доцент

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри економіки підприємства (протокол від “ ____ ” _____ 2019 р. № ____).

Завідувач кафедри економіки підприємства _____ проф. Михасюк І.Р.

“ ____ ” _____ 2019 р.

Вченою радою економічного факультету (протокол від “ ____ ” _____ 2019 р. № ____).

Голова
Вченої ради економічного факультету _____ проф. Панчишин С. М.

“ ____ ” _____ 2019 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		<u>денна</u> форма навчання	<u>заочна</u> форма навчання
Кількість кредитів - 4	Галузь знань 07 – «Управління та адміністрування»	Нормативна	
Модулів – 1	Спеціальність (професійне спрямування) 076 – « <u>Підприємництво, торгівля та біржова діяльність</u> »	Рік підготовки:	
Змістових модулів - 2		4-ий	
Курсова робота		Семестр	
Загальна кількість годин - 120		8-ий	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 5 самостійної роботи студента – 4,2	Освітньо-кваліфікаційний рівень: <u>бакалавр</u>	Лекції	
		42 год.	
		Практичні, семінарські	
		26 год.	
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
52 год.			
ІНДЗ:			
Види контролю:			
іспит			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 1:1

для заочної форми навчання –

2. Мета та завдання навчальної дисципліни.

Метою дисципліни "Управління витратами" є надання знань про закономірності формування витрат за видами, носіями, центрами відповідальності, особливості управління витратами, їх функції, засоби, методи в умовах ринкової економіки.

Завданнями дисципліни є:

- вивчення сутності, основних завдань та ролі управління витратами в сучасних умовах господарювання;
- вироблення у студентів навичок прогнозовної оцінки і поточного планування витрат;
- набуття практичних навиків з управління витратами у практичній діяльності.

В результаті вивчення даного курсу студент повинен:

знати:

- поняття та класифікацію витрат;
- базові поняття й визначення що стосуються управління витрат на підприємстві;
- роль та значення управління витратами для розвитку суспільного виробництва, їх особливості в народному господарстві;
- Законодавчу базу в Україні, що регулює використання ресурсів і товарно-матеріальних цінностей, а також якість і ефективність виробничого процесу;
- основні риси, властивості, принципи, методи та механізми управління витратами;
- загальні закономірності планування, прогнозування, нормування витрат;
- облік, аналіз та контроль витрат як функції управління, що забезпечують підвищення якості і ефективності виробничого процесу;
- складати кошторис витрат на підприємстві;
- методологію обчислення собівартості продукції (послуг);
- роль та основні засади застосування методів управління витратами;
- особливості стратегічного управління витратами.

вміти:

- виявляти фактори, що зумовлюють рівень витрат, обчислювати їх величину за видами, місцями та носіями;
- аналізувати вплив структури і динаміки витрат на прибуток підприємства;
- систематизувати знання з концептуальних основ управління витратами на сучасних підприємствах;
- формулювати визначення основних понять;
- аналізувати фактори, що впливають на прийняття управлінських рішень при формуванні витрат на підприємстві;
- здійснювати калькулювання в багато продуктовому виробництві;
- обчислювати собівартість одиниці продукції;
- застосовувати стратегічні методи управління витратами.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальна характеристика витрат. Теоретичні та методологічні основи управління витратами.

Тема 1. Сутність, значення, класифікація та основна характеристика витрат

Економічна сутність витрат: місце, поняття. Витрати як процес формування і використання ресурсів. Різновиди витрат. Витрати і видатки бюджету. Витрати виробництва і витрати обігу. Загальна класифікація витрат. Склад витрат, що включаються до собівартості продукції (робіт, послуг). Закон України «Про оподаткування прибутку підприємства». Формування і розподіл витрат відповідно до національних стандартів обліку П(С)БО 16 «Витрати». Класифікація витрат і її практичне значення. Практичне застосування класифікації витрат в управлінні їх динамікою і прийнятті господарських рішень. Структура витрат і фактори, що її визначають.

Тема 2 . Особливості системи управління витратами

Поняття про систему управління витратами. Сутність процесу управління витратами. Загальні та специфічні принципи управління витратами. Характеристика функцій та методів управління ресурсами і витратами. Основна ціль та «дерево цілей» в системі управління витратами. Системність та принципи в управлінні витратами. Прийняття управлінських рішень в системі управління витратами.

Тема 3. Формування витрат за місцями і центрами відповідальності

Місця витрат і центри відповідальності. Поняття "місця витрат". Мета диференціації витрат за місцями їх формування і центрами відповідальності: контроль витрат, персоніфікація відповідальності за їх рівень, підвищення точності обчислення витрат за їх носіями. Вимоги до організації центрів відповідальності: гомогенність результатів, можливість однозначного обчислення витрат, наявність персональної відповідальності за регульовані витрати. Функціональний і територіальний критерії організації центрів відповідальності. Склад витрат в місцях їх формування різного ієрархічного рівня. Розподіл витрат допоміжних та обслуговуючих підрозділів за складання кошторисів.

Тема 4. Технологія прийняття господарських рішень в системі управління витратами

Сутність, функції і типи господарських рішень. Технологія прийняття управлінських рішень в системі управління ресурсами і витратами. Діагностика проблеми.

Оцінка ситуації. Альтернативні варіанти. Прийняття рішень. Організація виконання рішень. Методи прийняття господарських рішень в системі управління ресурсами і витратами. Моделювання рішень, принципи і вимоги до ефективних

управлінських рішень. Методи контролю витрат. Сутність моніторингу та його етапи.

Тема 5. Кошторис витрат, методика складання кошторису

Кошторис собівартості та його значення. Повна виробнича собівартість. Невиробничі витрати. Основні показники собівартості товарної продукції. Оцінка виконання плану по собівартості товарної продукції. Шляхи зниження собівартості продукції. Явні та тимчасові витрати. Короткостроковий і довгостроковий періоди діяльності підприємства. Сукупність середніх витрат підприємства та їх розрахунки.

Сутність позамовного кошторису витрат та його особливості. Фактори, що враховуються при плануванні собівартості товарної продукції. Сутність та операції попроцесного кошторису витрат. Управління вартістю товарної продукції в умовах використання системи своєчасного виробництва (ССВ).

Тема 6. Методологія розрахунку собівартості продукції (робіт, послуг)

Сутність собівартості продукції (послуги). Методологічні підходи до розрахунку собівартості продукції (послуг). Управління собівартістю: ціль, задачі.

Роль і методи калькулювання. Роль калькулювання в управлінні витратами. Калькуляційні одиниці (носії витрат) на підприємстві. Проектно-кошторисні, планові, нормативні, фактичні калькуляції, їх призначення і зв'язок. Залежність точності калькулювання від частки прямих витрат у загальній їх сумі. Калькулювання на основі неповних і повних витрат. Залежність методів калькулювання від особливостей виробництва продукції. Специфіка калькулювання в одно-, багато продуктовому виробництві, у виробництві з комплексною переробкою сировини.

Змістовий модуль 2. Система стратегічного управління витратами

Тема 7. Облік і аналіз витрат

Основні етапи розвитку обліку витрат. Котельний метод. Дірект-кост. Стандарт-кост. Нормативний метод. Господарський розрахунок. Облік витрат у місцях їх виникнення. Практика управління витратами по місцях виникнення і центрах відповідальності на основі управлінського обліку. Технічні засоби обліку і контролю витрат на підприємстві.

Сутність аналізу витрат та його завдання. Інформаційна база аналізу витрат та його етапи. Аналіз відхилень фактичних і нормативних витрат по центрах витрат і центрах відповідальності. Необхідність аналізу витрат торговельного підприємства та його завдання. Джерела інформації для аналізу витрат обігу. Етапи аналізу витрат.

Тема 8. Планування, нормування і контроль витрат

Сутність планування витрат, його завдання та етапи. Види планів. Виробничий

план витрат. Сутність та значення нормативних витрат. Необхідність планування витрат на підприємствах торгівлі. Методи прогнозування витрат. Порівняння методів прямого і оберненого кошторису. Критерій оптимальності.

Роль контролю витрат у підтриманні режиму економії. Методи контролю витрат. Порівняння фактичних витрат з плановими. Умови порівнянності фактичних і планових витрат за певний період. Необхідність перерахування планових витрат на фактичний обсяг продукції. Стимулювання економії ресурсів.

Тема 9. Аналіз системи "витрати-випуск-прибуток".

Сутність і передумови аналізу системи "витрати-випуск-прибуток"(CVP). Зв'язок витрат, обсягу виробництва (операційної діяльності) та прибутку. Показники, що обчислюються та аналізуються за CVP-аналізу. Безбитковість і безпека діяльності підприємства та його підрозділів. Обчислення рівня економічної безпеки підприємства. Залежність прибутку від операційної активності та структури витрат. Значення управління прибутком і факторами його формування. Визначення рівня операційної активності (обсягу виробництва), що забезпечує цільовий прибуток.

Тема 10. Управління витратами за видами економічної діяльності

Первинний облік і внутрігосподарська звітність центрів витрат і відповідальності на підприємствах легкої промисловості. Первинний облік і внутрішньогосподарська звітність центрів відповідальності на виробництвах харчової промисловості. Організація центрів витрат і відповідальності в машинобудуванні і металообробці. Документальне оформлення виробничого процесу і облік витрат у деревообробній галузі промисловості.

Особливість формування і розподілу витрат по виробництву сільськогосподарської продукції. Сутність та природа витрат у будівництві.

Торговий капітал (еволюційний процес). Сутність та структура витрат обігу. Чисті і додаткові витрати. Поточні та довготривалі витрати обігу. Фактори, що визначають суму та рівень витрат торгового підприємства. Критерій економічності поточних витрат. Номенклатура статей витрат торгівлі і громадського харчування.

Резерви економії витрат обігу на підприємстві. Критерії ефективного управління витратами. Елементи моделі управління витратами обігу. Основне завдання системи управління поточними витратами. Умови формування витрат торговельного підприємства. Регульовані і нерегульовані витрати. Основні особливості та переваги «дірект-костингу». Взаємозв'язок витрат обігу, товарообігу і прибутку.

Тема 11. Система стратегічного управління витратами

Сутність концепції стратегічного управління витратами. Система

калькулювання затрат повного життєвого циклу. Сутність методів управління витратами "таргет-костинг", "кайдзен-костинг", "витрати системи якості".

Оптимізація запасів і матеріальних потоків. Роль матеріальних витрат у формуванні вартості продукції і прибутку. Мінімізація витрат на поставку і зберігання матеріалів через визначення оптимальних партій поставки і величини запасів. Адаптація операційної системи до зміни її завантаження. Обчислення поточних (дисконтованих) витрат за порівнянними альтернативними варіантами.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Загальна характеристика витрат. Теоретичні та методологічні основи управління витратами												
Тема 1. Сутність, значення, класифікація та основна характеристика витрат	14	4	4			5						
Тема 2. Особливості система управління витратами	11	4	2			5						
Тема 3. Формування витрат за місцями і центрами відповідальності	9	2	2			4						
Тема 4. Технологія прийняття господарських рішень в системі управління витратами	11	4	2			4						
Тема 5. Кошторис витрат, методика складання кошторису	11	4	2			4						
Тема 6. Методологія розрахунку собівартості продукції (послуг)	11	4	2			5						
Разом – зм. Модуль 1	67	22	14			27						
Змістовий модуль 2. Система стратегічного управління витратами.												
Тема 7. Облік і аналіз витрат	9	4	2			5						
Тема 8. Планування, нормування і контроль витрат	11	4	2			5						
Тема 9. Аналіз системи "витрати-	11	4	2			5						

випуск-прибуток".												
Тема 10. Управління витратами за видами економічної діяльності	9	4	2			5						
Тема 11. Система стратегічного управління витратами	13	4	4			5						
Разом – зм. Модуль 2	53	20	12			25						
Усього годин	120	42	26			52						

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
Змістовий модуль 1. Загальна характеристика витрат. Теоретичні та методологічні основи управління витратами			
1	Сутність, значення, класифікація та основна характеристика витрат	4	
2	Особливості система управління витратами. Теоретичні засади управління ресурсами і витратами.	2	
3	Формування витрат за місцями і центрами відповідальності	2	
4	Технологія прийняття господарських рішень в системі управління витратами	2	
5	Кошторис витрат, методика складання кошторису	2	
6	Методологія розрахунку собівартості продукції (послуг)	2	
Змістовий модуль 2. Система стратегічного управління витратами			
7	Облік і аналіз витрат	2	
8	Планування, нормування і контроль витрат	2	
9	Аналіз системи "витрати-випуск-прибуток".	2	
10	Особливості управління витратами за видами економічної діяльності	2	
11	Система стратегічного управління витратами	4	

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
Змістовий модуль 1. Загальна характеристика витрат. Теоретичні та методологічні основи управління витратами			
1	Сутність, значення, класифікація та основна характеристика витрат	5	
2	Особливості система управління витратами. Теоретичні засади управління ресурсами і витратами	5	
3	Формування витрат за місцями і центрами відповідальності	4	
4	Технологія прийняття господарських рішень в системі управління витратами	4	
5	Кошторис витрат, методика складання кошторису	4	
6	Методологія розрахунку собівартості продукції (послуг)	5	
Змістовий модуль 2. Система стратегічного управління витратами			
7	Облік і аналіз витрат	5	
8	Планування, нормування і контроль витрат	5	
9	Аналіз системи "витрати-випуск-прибуток".	5	
10	Особливості управління витратами за видами економічної діяльності	5	
11	Система стратегічного управління витратами	5	

Самостійна робота студента є основним засобом оволодіння матеріалом дисципліни, придбання необхідних умінь і навичок у час, вільний від обов'язкових занять. Під час такої роботи використовується навчальна, спеціальна література, а також тексти лекцій. Специфічною формою навчальної самостійної роботи є виконання індивідуальних завдань у вигляді виконання тестів, аналізу ситуацій, написання наукової роботи, аналітичних оглядів.

Самостійна робота студента здійснюється на підставі Методичних рекомендацій та завдань для виконання самостійної та індивідуальної робіт, складених відповідно до програми курсу "Управління витратами". У теоретичній частині індивідуального завдання студент повинен викласти у вигляді реферату запропоновані йому питання, практична частина індивідуального завдання передбачає виконання тестів.

8. Індивідуальні завдання (денна форма)

Індивідуальне завдання має форму наукової роботи, яка виконується кожним студентом за вільно обраною темою із запропонованих варіантів.

Теми наукової роботи

1. Поділ витрат на змінні та постійні та його практичне значення.
2. Склад системи витратних норм. Організація нормування витрат на підприємстві.
3. Аналіз ланцюжка створення цінностей додатково навести приклад з підприємства.
4. Витрати як база ціни і фактор прибутковості.
5. Калькуляція витрат повного життєвого циклу.
6. Порядок складання кошторисів місць витрат.
7. Цільове калькулювання.
8. Метод "канбан" та метод "таргет-костинг" в управлінні витратами.
9. Залежність виробничої потужності підприємства від його прибутковості: методи її визначення та напрями підвищення.
10. Калькулювання для безперервного вдосконалення управління витрат на підприємстві.
11. Фактори формування рівня ринкової ціни.
12. Еталонне оцінювання витрат (навести приклад).
13. Ефективність оборотних засобів та способи її підвищення.
14. Аналіз і управління чинниками, які визначають витрати.
15. Структура ціни виробництва, відпускної ціни виробника, ціни оптової та роздрібно торгівлі.
16. Система калькулювання та управління витратами за видами діяльності.
17. Використання нематеріальних активів на підприємствах України.
18. Стратегічне управління витратами на підприємстві.
19. Накладні витрати підприємства, способи їх зниження.

20. Класифікація цін за їх видами.
21. Обмеження традиційного калькулювання витрат.
22. Методи розрахунку собівартості продукції за прямими та повними витратами.
23. Визначення цільового прибутку та включення прибутку в ціну.
24. Звітність в умовах управління доходами і витратами за центрами відповідальності.
25. Сутність і методи калькулювання.
26. Особливості калькулювання в одно- і багато продуктовому виробництві.
27. Методи розподілу непрямих витрат за калькулювання та сфери їх застосування.
28. Контроль витрат в умовах застосування системи гнучких кошторисів.
29. Форми стимулювання економії ресурсів.
30. Сутність калькулювання за видами діяльності.
31. Обґрунтування меж премії за зниження витрат.
32. Послідовність калькулювання за видами діяльності.
33. Вибір факторів витрат для однорідних сукупностей накладних витрат.
34. Передумови і сфери застосування концепції «витрати-випуск-прибуток».
35. Показники концепції «витрати-випуск-прибуток» та їх роль в оцінюванні роботи підприємства(проекту).
36. Застосування калькулювання за видами діяльності для визначення прибутковості клієнтів.
37. Цінова політика підприємства.
38. Вплив структури витрат на прибутковість підприємства за умов динамічної операційної діяльності.
39. Сутність валових витрат та валового доходу в підприємницькій діяльності.
40. Бюджетування в управлінні витрат.
41. Сутність системи управління витратами за видами діяльності.
42. Оцінка руху виробничих запасів та її вплив на операційні витрати.
43. Сутність адаптації операційної системи та її форми.
44. Витрати на управління якістю.
45. Методи оцінювання вибуття запасів і його вплив на величину виробничих витрат.
46. Амортизаційна політика підприємства на сучасному етапі.
47. Планування собівартості продукції.
48. Економічний механізм та сутність формування доходу підприємства.
49. Калькулювання собівартості продукції на промисловому підприємстві.
50. Основні напрями зниження собівартості продукції підприємства.
51. Сутність та принципи визначення податку на додану вартість.
52. Акцизний збір та основи його формування для сплати на підприємстві..
53. Система «якраз вчасно» в управлінні витратами.
54. Оподаткування суб'єктів малого підприємництва.
55. Класифікація податків і зборів.
56. Стратегічне позиціонування підприємства згідно з моделлю М. Портера.
57. Загальнодержавні податки і збори.
58. Місцеві податки і збори, їх ставка.
59. Сутність стратегічного управління витратами.
60. Сутність системи управління витратами за видами діяльності.
61. Комплекс методів розрахунку собівартості.

62. Методи цілеспрямованого або проактивного формування собівартості таргет-костинг та кайзен-костинг.
63. Концепція управління витратами на якість.
64. Сутність управління витратами на підприємстві.
65. Поняття, види та особливості формування собівартості продукції.
66. Інструменти управління витратами з урахування невизначеності та ризику.
67. Роль і поведінка витрат при обґрунтуванні цінових рішень.
68. Управління затратами і фінансовими результатами на основі розрахунку сум покриття.
69. Оптимізація бізнес-процесів як спосіб зменшення витрат.
70. Модель беззбитковості і розрахунок точки беззбитковості.
71. Управління витратами при виконанні екологічного аудиту.
72. Оптимізація витрат на підприємстві.
73. Методи управління витрат за скороченою собівартістю та методом LCC – аналіз.
74. Методи управління витратами за VCC – ланцюжком споживчої вартості та методом "кост-кіллінг".
75. Управління прибутковістю підприємства.
76. Метод "Фіфо" в управлінні витратами.
77. Оцінка діяльності центрів витрат.
78. Контролінг валових витрат підприємства.

9. Методи навчання

Основними методами навчання, що використовуються в процесі викладання навчальної дисципліни "Управління витратами" є:

- метод передачі і сприйняття навчальної інформації, пробудження наукового інтересу (розповідь, пояснення, бесіда, лекція, ілюстрація, демонстрація, спостереження);
- методом дискусій та обговорень на семінарських заняттях, практичного засвоєння курсу з допомогою складання тестових завдань, вирішення задач та ситуацій з метою набування умінь і практичних навичок (практична робота, вправи);
- метод самостійного засвоєння студентами навчального матеріалу у вигляді дискусій, обговорень, вирішення задач, написання наукових робіт на підставі самостійно опрацьованої базової літератури та додаткових джерел інформації (в т.ч. законодавчих актів) з метою конкретизації й поглиблення базових знань, необхідних умінь та практичних навичок (самостійна робота).

10. Методи контролю (денна форма)

Для визначення рівня засвоєння студентами навчального матеріалу використовуються такі методи оцінювання знань:

- поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять й змістових модулів з врахуванням самостійної роботи і має на меті перевірку рівня

підготовленості студента (включає модульне тестування та вибіркоче опитування на практичних заняттях);

- оцінка за самостійну роботу над вивченням теоретичного матеріалу;
- оцінка за написання наукового реферату;
- підсумковий контроль проводиться з метою оцінювання підсумкових результатів навчання і включає семестровий контроль у формі письмового семестрового іспиту.

Для діагностики знань використовується 100-бальна шкала.

Поточний контроль знань студентів проводиться за тестовими програмами, складеними для двох змістових модулів (10 тестових запитань із кожної теми). Контроль самостійної роботи проводиться шляхом перевірки теоретичних знань з курсу та розв'язування практичних завдань.

Контроль виконання наукової роботи включає написання наукового реферату та його захист. Виконання та захисту наукової роботи оцінюється у 10 балів.

Підсумковий контроль знань відбувається під час іспиту у вигляді комплексних контрольних робіт (ККР), які складаються із теоретичних питань та тестових завдань.

Усі форми контролю включено до 100-бальної шкали оцінювання знань.

10. Методи контролю (заочна форма)

Для визначення рівня засвоєння студентами навчального матеріалу використовуються такі методи оцінювання знань:

- поточне тестування після вивчення кожного змістового модуля з врахуванням самостійної роботи та практичних занять (включає модульне тестування та вибіркоче опитування на практичних заняттях);
- оцінка за самостійну роботу над вивченням теоретичного матеріалу;
- написання та захист індивідуальної контрольної роботи;
- на основі поточного оцінювання оформляється залік.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських та практичних занять, змістових модулів і має на меті перевірку рівня підготовленості студента. Його інструментами є контрольні роботи і тестування.

Поточний контроль знань студентів проводиться за тестовими програмами, складеними для двох змістових модулів (10 тестових запитань із кожної теми).

Контроль самостійної роботи проводиться шляхом перевірки теоретичних знань з курсу та розв'язування практичних завдань.

Контроль виконання індивідуальної контрольної роботи включає повне висвітлення питань та захист. Виконання та захист контрольної роботи оцінюється у 25 балів.

Усі форми контролю включено до 100-бальної шкали оцінювання знань.

11. Розподіл балів, що присвоюється студентам

Для денної форми навчання, оцінювання знань студента здійснюється за 100-бальною шкалою. Максимальна кількість балів при оцінюванні знань студентів з даної дисципліни, яка завершується іспитом, становить за поточну успішність 50 балів, на іспиті-50 балів.

Для заочної форми навчання, оцінювання знань студента здійснюється за 100-бальною шкалою. Максимальна кількість балів при оцінюванні знань студентів з даної дисципліни, яка завершується заліком, становить за поточну успішність 100 балів.

При оформленні документів за екзаменаційну сесію використовується таблиця відповідності оцінювання знань студентів за різними системами:

Шкала оцінювання: Університету, національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
81-89	B	добре	
71-80	C		
61-70	D	задовільно	
51-60	E		
0-50	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання

12. Розподіл балів, що присвоюється студентам (денна форма)

Поточне тестування та самостійна робота											Поточне опитування	Захист наук.-вої роботи	Підсумковий тест (іспит)	Сума
Змістовий модуль 1						Змістовий модуль 2								
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11				
3	3	2	2	2	3	3	3	3	3	3	10	10	50	100

12. Розподіл балів, що присвоюється студентам (заочна форма)

Поточне тестування та самостійна робота											Захист контрольної роботи	Підсумковий тест (іспит)	Сума
Змістовий модуль 1						Змістовий модуль 2							
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11			
2	2	2	2	2	2	1	1	2	2	2	30	50	100

Протягом семестру проводиться два модулі.

Змістовий модуль 1. Загальна характеристика витрат. Теоретичні та методологічні основи управління витратами.

Змістовий модуль 2. Система стратегічного управління витратами

13. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення навчальної дисципліни "Управління витратами"

включає:

1. Опорний конспект лекцій паперовому та електронному носіях.
2. Методичні вказівки для проведення практичних занять з курсу "Управління витратами" для студентів спеціальності 076 – «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність».
3. Методичні вказівки для самостійного вивчення дисципліни "Управління витратами" для студентів спеціальності 076 – «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність».
4. Програма нормативної навчальної дисципліни "Управління витратами" для студентів спеціальності 076 – «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність».
5. Комплексна контрольна робота з дисципліни "Управління витратами" для студентів спеціальності 076 – «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність».

14. Рекомендована література та інформаційні ресурси

Базова:

1. Ананькіна Е, А., Данилочкіна Н. Г. Управление затратами. – М.: ПРИОР, ИВАКО Аналитик. 1998. – 64 с.
2. Бойчук І.М. Економіка підприємства. Навч. посіб. – К.: Атака, 2004. – 480с.
3. Бутинець Ф.Ф. та ін. Бухгалтерський управлінський облік. – Житомир: ЖІТІ, 2000. – 448 с.
4. Бондар І. Ю., Пахомов В. І. Управління витратами виробництва та собівартістю продукції : Навч. посібник. — К.: КНТЕУ, 2000.
5. Василенко В.О., Ткаченко Т.І. Стратегічне управління підприємством. Навч. посіб. – Київ: Вид-во „Центр навчальної літератури”, 2004. – 400с.
6. Голов С. Ф. Управленческий бухгалтерский учет. – К.: Скарби, 1998. – 384 с.
7. Гомінко Э.А. Тарасова Т.Ф. Управление затратами на предприятии : учебник / Э.А. Гомінко Т.Ф. Тарасова. – М. : КНОРУС, 2010. – 320с.
8. Грещак М.Г., Коцюба О.С. Управління витратами: Навч.-метод. Посібник для самостійного вивчення дисципліни – К.: КНЕУ, 2002. – 131с.
9. Грещак М. Г., Гребешкова О. М., Коцюби О. С. Внутрішній економічний механізм підприємства. – К.: КНЕУ, 2001. – 228 с.
10. Долинская Р.Г., Мищенко В.А. Контроллинг в действии : Учебное пособие . – Х. : ИД "ИНЖЕК", 2008. – 472с.
11. Іванюта П.В. Лугівська О.П. Управління ресурсами і витратами : Навч. посіб. / За ред. д.е.н., проф. Іванюти С.М. – К. : Центр навчальної літератури, 2009. – 320с.
12. Котляров С. А. Управление затратами. – СПб.: Питер, 2001. – 160 с.
13. Лень В.С. Управлінський облік: Навч. посіб. – К.: Знання-Прес, 2003. – 287с.
14. Лишиленко О.В. Бухгалтерський облік: Підручник. – Київ: Вид-во „Центр навчальної літератури”, 2004. – 632с.
15. Лучко М.Р. Бухгалтерський облік і управління бізнесом. Зарубіжний досвід. – К.: Облікінформ, 1997. – 138с.

16. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства. Підручник. – К.: КНЕУ, 2000. – 528с.
17. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» // Бухгалтерія: право, податки, консультації. 2001. — № 5.
18. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» // Бухгалтерія: право, податки, консультації. 2001. — № 5.
19. Турило А.М., Кравчук Ю.Б., Турило А.А. Управління витратами підприємства: Навч. посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 120с.
20. Управление затратами на предприятии: Учеб. / Под ред. Г. Л. Краюхина. – СПб.: Издат. дом «Бизнес-пресса», 2000. – 276 с.
21. Фандель Г. Теория производства и затрат: Пер. з нім. – К.: Таксон, 2000. – 521 с.
22. Хорпгрэн И. Т., Фостер Дж. Бухгалтерский учет: управленческий аспект: Пер. с англ. – М.: Финансы и статистика, 1995. – 416 с.
23. Шим Д. К., Сигел Д. Т. Методы управления стоимостью и анализа затрат: Пер. с англ. – М.: Филинь, 1996. – 344 с.
24. Юровский Б. Себестоимость продукции: Методические рекомендации по калькулированию // Энциклопедия бухгалтера и экономиста. — 2002. — № 6.

Допоміжна:

1. Господарський кодекс України - zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?reg.
2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність: Закон України від 16.06.99 р. №996 – XIV.
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» // Бізнес. Бухгалтерія. – 1999. - №28.
4. Губачова О. Обираємо метод нарахування амортизації основних засобів. // Бухгалтерський облік і аудит. – 2000. - № 11. – С.42.
5. Економіка підприємства: Навчально-методичний посібник (для самостійного вивчення дисципліни) / За ред. проф. І.Р. Михасюка/. - Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2008. – 104 с.
6. Марцин В. С. Економіка торгівлі: Підручник / В. С. Марцин. — К.: Знання, 2006. — 402 с.
7. Терещенко О.О. Фінансова санація та банкрутство підприємств: Навч. посібник. - К.: КНЕУ, 2000. – 412 с.
8. Шонбергер Р. Дж. Японские методы управления производством: Девять простых уроков / Р. Дж. Шонбергер. — М.: Экономика, 1988. — 250 с.
9. A New Look at Safety Stock. By Jon Schreibfeder [Електрон, ресурс]. — Режим доступу: www.effectiveinventory.com.
10. Why Is Inventory Turnover Important? By Jon Schreibfeder [Електрон, ресурс]. — Режим доступу: www.effectiveinventory.com.
11. How many Inventory Turns Should I get? By Charlie J. Bodenstab [Електрон.

ресурс]. — Режим доступу: www.effectiveinventory.com.

Інформаційні ресурси:

<http://zakon.rada.gov.ua>

www.ukrstat.gov.ua

www.sdip.gov.ua

www.ukrpatent.org

www.ip-centr.kiev.ua

www.uacr.kiev.ua

management.com.ua - бібліотека з менеджменту

inform.od.ua - нормативні акти у сфері управління

<http://www.profibook.com.ua> - ділова література з економіки, менеджменту, реклами і маркетингу, управління персоналом, психології бізнесу, інформаційних технологій і т.д.

<http://www.kmci.com.ua> - бізнес-рішення для розвитку підприємств, управління персоналом, інформаційні технології управління персоналом.

<http://hdr.undp.org> – програма розвитку ООН.

<http://www.nbu.gov.ua> – Національна бібліотека України імені В.І. Вернацького.